

سازمان جهانی مالکیت فکری

World
Intellectual
Property
Organization
(WIPO)

اهداف سازمان وایپو

- بر اساس ماده ۳ کنوانسیون استکهلم اهداف این سازمان عبارتند از:
۱. ارتقاء حمایت از دارایی فکری در جهان از طریق همکاری‌های متقابل دولت‌ها و وایپو با سازمان‌های مشابه بین‌المللی؛
 ۲. ایجاد هماهنگی و حصول اطمینان از همکاری‌های اجرایی اتحادیه‌های پاریس و برن.
- در مورد هدف اول:**
۱. وایپو کشورهای عضو را برای انعقاد معاهدات جدید بین‌المللی تشویق می‌نماید؛
 ۲. قوانین ملی مربوط به دارایی فکری را تصحیح می‌نماید؛
 ۳. به کشورهای در حال توسعه کمک‌های فنی می‌نماید؛
 ۴. اطلاعات مربوطه را جمع‌آوری و اشاعه می‌نماید؛
 ۵. خدماتی جهت تسهیل دریافت حمایت از اختراعات، نشان تجاری و طراحی‌های صنعتی برای کشورهای نیازمند ارائه می‌کند؛
 ۶. بین کشورهای عضو هماهنگی و همکاری ایجاد می‌نماید.

در مورد هدف دوم:

سازمان وایپو مرکزیت اجراء و هدایت اتحادیه‌های دارایی فکری را در دبیرخانه‌ی بین‌المللی خود در ژنو انجام می‌دهد و از طریق نهادهای مختلف بر این امر نظارت می‌نماید و نیز محوریت مسایل اقتصادی برای کشورهای عضو را نیز برعهده دارد.

تاریخچه

پیدایش سازمان جهانی مالکیت فکری به رویدادی در سال ۱۸۷۳ باز می‌گردد. در این سال نمایشگاهی تحت عنوان نمایشگاه بین‌المللی مبتکرین در وین برگزار گردید. اغلب مدعوین این نمایشگاه را به دلیل "سرقت افکار" و عدم احترام به اموال معنوی تحریم نمودند. در پی تلاش‌های صاحب‌نظران، ده سال بعد کنوانسیون پاریس در سال ۱۸۸۳ برای حمایت از دارایی فکری برپا گردید و کشورهای عضو برای انجام وظایف، یک اداره‌ی بین‌المللی ایجاد نمودند. در سال ۱۸۸۶ کنفرانس برن با هدف حمایت از آثار ادبی و هنری پا به عرصه‌ی ظهور گذاشت و اداره‌ی نیز برای انجام امور اداری آن ایجاد گردید. در سال ۱۹۶۷ کنوانسیون بی‌نام تأسیس سازمان جهانی دارایی فکری در استکهلم با هدف ایجاد هماهنگی بین این دو اداره و توسعه‌ی ابزار لازم برای انطباق و روزآمد نمودن آن‌ها تشکیل گردید و در سال ۱۹۷۰ با نام وایپو آغاز بکار نمود. در سال ۱۹۷۴ این سازمان به‌عنوان یکی از شانزده آژانس وابسته به سازمان ملل معرفی گردید تا بتواند فعالیت‌های دارایی فکری را ارتقاء بخشد و انتقال فناوری را به کشورهای در حال پیشرفت تسهیل نماید و بدین وسیله توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را ایجاد نماید.

طبق ماده‌ی ۲۷ منشور حقوق بشر سازمان ملل (حق دارایی فکری) افراد از حمایت منافع مادی و معنوی حاصل از تولیدات علمی، ادبی و هنری بهره‌مند می‌گردند. در دارایی فکری نیز مانند دیگر حقوق مالکیت، خالق یا مالک پروانه‌ی ثبت اختراع، نشان تجاری و حق چاپ و تکثیر از منافع اثر یا سرمایه‌ی خود بهره‌مند می‌گردد. بخش مرکزی این سازمان در حال حاضر در ژنو واقع گردیده است.

لیس، لوکارنو، وین و معاهده بوداپست ایجاد شده است. این اداره تحت نظر اعضای مجمع عمومی و کنفرانس اداره می‌گردد و مدیریت آن بر عهده دبیرکل وایپو می‌باشد.

وظایف دبیرخانه عبارتند از:

- انتشار ماهنامه‌ی (انگلیسی و فرانسه) مالکیت صنعتی و حق چاپ و تألیف شامل اطلاعات اعضای جدید و اتحادیه‌های وابسته و فعالیت حوزه‌های مختلف آن‌ها؛
- ارائه‌ی خدمات چهارگانه‌ی ثبت بین‌المللی:

۱. اداره‌ی اتحادیه‌ی همکاری پتنت (۱۹۷۸) با وظایف:
 - ۱.۱. دسته‌بندی درخواست‌های بین‌المللی ثبت به شکل کاغذی و دیسک فشرده؛
 - ۱.۲. نگهداری نسخه‌های موقت و اصلی تقاضانامه‌ها؛
 - ۱.۳. چاپ هفته‌نامه‌ی PCT؛
 - ۱.۴. چاپ دوره‌ای راهنمای درخواست‌کنندگان PCT؛
 - ۱.۵. برقراری تماس لازم با درخواست‌کنندگان برای طبقه‌بندی درخواست‌های ثبت اختراع ملی یا منطقه‌ای و تماس با مسؤولان تکمیل‌کننده تقاضانامه‌ها و جستجوکنندگان آزمون‌های ابتدایی؛
 - ۱.۶. ایجاد نشست کمیته‌های دولت‌ها برای ایجاد هماهنگی‌های پایدار بین اداره‌ها و افراد مسؤول ثبت در سطح بین‌المللی؛

۲. دپارتمان ثبت بین‌المللی نشان تجاری (۱۸۹۳) با وظایف:
 - ۲.۱. چاپ و انتشار بولتن (انگلیسی و فرانسه) هر دو هفته یک بار شامل اطلاعات ثبت نشان‌های جدید تجاری، تغییرات ثبت (انتقال قانونی، فسخ و محدود کردن کالاها) و تمدید ثبت طبق معاهده‌ی مادرید؛
 - ۲.۲. انتشار دیسک فشرده برای اطلاعات کتاب‌شناختی و ترسیم کلیه‌ی نشان‌های تجاری بین‌المللی.

۳. دپارتمان ودیعه‌سپاری بین‌المللی (نمونه‌های) طرح‌های صنعتی (۱۹۲۸) با وظایف چاپ بولتن ماهانه (فرانسه و انگلیسی)، نشر ودیعه‌های جدید و تغییرات ایجاد شده در ودیعه‌سپاری‌های پیشین.
۴. دپارتمان خدمات ثبت بین‌الملل القاب اصیل (۱۹۲۸) با وظایف چاپ بولتن ماهانه (فرانسه) شامل ثبت القاب و اسامی جدید. منابع مالی دبیرخانه بین‌الملل از طریق مشارکت اعضای (۱۴٪) شامل اعضای اتحادیه‌های برن و پاریس و نیز کنفرانس وایپو و همچنین کارمزدهای پرداختی کاربران خصوصی ثبت بین‌الملل (۸۰٪) و ۶٪ باقی‌مانده از طریق فروش خدمات حقوقی، فنی، انتشارات و هدایا و کمک‌های اعطایی سازمان بین‌المللی تأمین می‌گردد.

اتحادیه‌های وابسته به وایپو در زمینه‌ی مالکیت صنعتی

این اتحادیه‌ها عبارتند از:

- معاهده‌ی پاریس (حمایت از مالکیت صنعتی در اشکال، نشان تجاری، طراحی صنعتی، طرح مفید و شاخص‌های جغرافیایی و نیز جلوگیری از رقابت غیرعادلانه) سال ۱۸۸۳
- معاهده‌ی مادرید (جلوگیری از منابع جعلی و دروغین کالاها و خدمات) سال ۱۸۹۱
- اتحادیه‌ی مادرید (ثبت بین‌المللی نشان تجاری) سال ۱۸۹۱
- اتحادیه‌ی هایگ (ودیعه‌سپاری بین‌المللی طرح‌های صنعتی) سال ۱۹۲۵
- اتحادیه‌ی لیس (طبقه‌بندی بین‌المللی کالاها و خدمات برای ثبت نشان تجاری) سال ۱۹۵۷
- اتحادیه‌ی لیسبون (حمایت از القاب اصیل و ثبت بین‌المللی آن‌ها) سال ۱۹۶۸

وظایف سازمان وایپو

طبق ماده‌ی چهار کنوانسیون استکهلم وظایف این سازمان این‌گونه تعریف شده است:

۱. طراحی و توسعه‌ی ابزارهای لازم برای افزایش کارایی و اثربخشی فرآیند حمایت از دارایی فکری در دنیا و کمک به تصویب قوانین ملی در این زمینه؛
۲. نظارت بر وظایف اجرایی اتحادیه‌های برن، پاریس و اتحادیه‌های وابسته؛
۳. همکاری در ایجاد، تشویق و حمایت از اجرای توافق‌نامه‌های بین‌المللی در حمایت از دارایی فکری؛
۴. مساعدت‌های قانونی و فنی در مورد دارایی فکری به کشورهای عضو؛
۵. ارائه‌ی خدمات و فعالیت‌های مقتضی در جهت تسهیل حمایت

از دارایی فکری و تدارک امکان ثبت بین‌المللی آن‌ها.

ارکان و ساختار وایپو

سازمان وایپو دارای دو رکن اساسی است:

۱. مالکیت صنعتی (اختراعات، نشان تجاری، طراحی صنعتی).
۲. حق تألیف در آثار ادبی، موسیقی، هنری، عکاسی و زمینه‌های صوتی-تصویری.

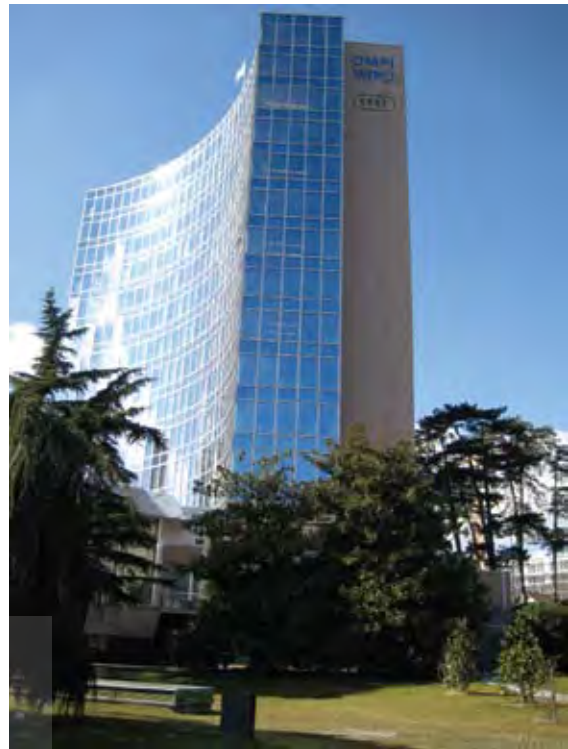
همچنین این سازمان دارای چهار پیکر اصلی می‌باشد:

۱. مجمع عمومی شامل کلیه‌ی کشورهای عضو وایپو و نیز اتحادیه‌ی برن و پاریس؛
۲. کنفرانس شامل کلیه‌ی کشورهای عضو وایپو؛
۳. کمیته‌ی همکاری شامل ۶۸ عضو از مجمع عمومی، کنفرانس و سوئیس؛
۴. دبیرخانه‌ی بین‌المللی.

مجمع عمومی و کنفرانس هر دو سال یک بار به‌صورت جلسات عمومی نشست دارد و کمیته‌ی همکاری سالانه یک بار تشکیل جلسه می‌دهد. کلیه‌ی این چهار رکن تحت نظر دبیرکل و با آرای مجمع عمومی تعیین می‌گردد. عضویت در وایپو برای کلیه‌ی کشورهای عضو اتحادیه‌های برن و پاریس و نیز برای اعضای سازمان ملل، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، دادگاه بین‌المللی عدالت و نیز دعوت مجمع عمومی برای عضویت آزاد است.

دبیرخانه‌ی وایپو

این اداره در واقع دبیرخانه‌ی سازمان وایپو و اتحادیه‌های وابسته می‌باشد که توسط معاهدات پاریس، برن، مادرید، پروتکل مادرید، توافق لیسبون، هایگ، استراسبورگ،

تجهیز مدارک، مستندات و لوازم لازم را از طریق آکادمی واپو ارایه می نماید که منابع مالی این آموزش ها توسط واپو یا کشورهای اعطاءکننده کمک مالی، اداره ثبت اختراعات اروپا و یا برنامه‌ی توسعه سازمان ملل (UNDP) تأمین می گردد.

الزامات و امتیازات عضویت در واپو

از عمده ترین شرایط و الزامات اعضاء ارایه‌ی شواهد و مدارک لازم و کافی مبنی بر تعهد کشور عضو به رعایت حقوق دارایی فکری می باشد. کلیه‌ی کشورهای عضو واپو موظفند در چهارچوب مالکیت معنوی با اتباع سایر کشورهای عضو نیز مانند اتباع خود عمل نمایند و کلیه‌ی امتیازات قانونی و حقوقی اتباع خود در زمینه‌ی مالکیت صنعتی را به اتباع سایر کشورهای عضو اعطاء نمایند. اعضاء همچنین موظفند تا سازمانی تحت عنوان اداره‌ی مالکیت صنعتی (یا نام مشابه) ایجاد نمایند و این اداره موظف است زمینه اجرای مفاد کنوانسیون‌های مرتبط اعم از پذیرش درخواست‌های بین‌المللی ثبت، بررسی صحت صدور گواهی نامه و اوراق مربوطه، انتشار موضوع در نشریه رسمی و اداری، پیگیری و پاسخدهی تقاضانامه‌های اتباع سایر کشورهای عضو و ایجاد بانک اطلاعاتی مربوط به مالکیت صنعتی را فراهم نماید.

در زمینه امتیازات عضویت در واپو می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- کاهش هزینه‌های پست؛
 - برخورداری از همکاری سازمان‌های وابسته در کلیه‌ی کشورهای عضو به منظور اعلام اختراعات، نشان تجاری و کلیه‌ی دارایی‌های معنوی مخترعین، مبتکرین صاحبان فعالیت‌های تجاری و نیز صاحبان آثار فکری کشور؛
 - دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی واپو و بانک‌های مشابه کشورهای عضو در زمینه دارایی فکری؛
 - برخورداری از خدمات مرکز داوری و حل اختلاف واپو؛
 - استفاده از خدمات مراکز آکادمی جهانی واپو؛
 - همکاری نظام قضائی کشورهای عضو در جلوگیری از سوءاستفاده از حقوق مالکیت معنوی؛
 - همکاری گمرک کشورهای عضو در جلوگیری از سوءاستفاده سایر کشورها از اختراعات، نشان تجاری و اسامی جغرافیایی؛
 - برخورداری از خدمات مشاوره‌ای و مطالعاتی در زمینه ساختار، تدوین مقررات و آئین‌نامه‌های اجرایی ادارات دارایی فکری کشور؛
 - برخورداری از خدمات و کمک‌های سازمان واپو در زمینه‌ی تجهیز و مدرنیزه کردن ادارات ثبت کشورهای عضو.
- در حال حاضر طبق آمار سال ۲۰۰۰ این سازمان بالغ بر ۹۰٪ از کشورهای جهان را در عضویت خود دارد که ۱۷۷ کشور دنیا را پوشش می دهد.

منبع:

سایت اینترنتی فن بازار ملی ایران به نشانی www.techmart.ir

- اتحادیه لوکارنو (ایجاد طبقه‌بندی بین‌المللی طراحی صنعتی) سال ۱۹۶۸
- اتحادیه‌ی همکاری پتنت برای طبقه‌بندی، جستجو و آزمون درخواست‌های بین‌المللی برای حمایت از اختراعات سال ۱۹۷۰
- اتحادیه‌ی آی. پی. سی، (ایجاد هماهنگی و یکپارچگی طبقه‌بندی اختراعات) سال ۱۹۷۱
- اتحادیه‌ی وین (تأسیس طبقه‌بندی بین‌المللی برای اجزای ترسیمی نشانه‌های تجاری) ۱۹۷۳
- اتحادیه‌ی بوداپست (شناسایی بین‌المللی ذخایر میکروارگانیزم‌ها برای مقاصد ثبت پتنت) ۱۹۷۷
- معاهده‌ی نایروبی (محافظت از سمبل المپیک در برابر سوءاستفاده‌های تجاری) ۱۹۸۱
- معاهده‌ی قانون نشان‌های تجاری (ساده کردن تشریفات ثبت نشان تجاری) ۱۹۹۴

اتحادیه‌های وابسته به واپو در زمینه‌ی حق چاپ و تکثیر

- اتحادیه‌ی برن (حمایت از آثار ادبی و هنری) ۱۸۸۶
- معاهده‌ی حق تألیف واپو (WCT)، (حمایت از حقوق ویژه آثار ویژه) ۱۹۹۶
- معاهده‌ی اجرای گرامافونسی (WPPT) (حمایت از حقوق هنرمندان در اجرای زنده صوتی گرامافون) ۱۹۹۶
- کنوانسیون رم (حمایت از اجرا و تولیدکنندگان گرامافون و سازمان‌های پخش و اشاعه آنها تحت مدیریت یونسکو و سازمان بین‌المللی کار) ۱۹۲۵،
- کنوانسیون ژنو (حمایت از تولیدکنندگان گرامافون در برابر تکثیر غیرمجاز) ۱۹۷۱
- کنوانسیون بروکسل (توزیع انتقالی سیگنال‌های حاوی برنامه‌از طریق ماهواره) ۱۹۷۴

فعالیت‌های سازمان واپو در ارتباط با مالکیت فکری کشورهای

در حال توسعه

- استفاده‌ی بهینه از دارایی برای تشویق فعالیت‌های خلاق ملی، تسهیل دستیابی به فناوری کشورهای دیگر؛
- استفاده از آثار ادبی و هنری با منشاء خارجی؛
- سازماندهی برای دسترسی آسان تر به اطلاعات علمی و فنی میلیون‌ها پروانه‌ی ثبت اختراع.

فعالیت‌های سازمان واپو در ارتباط با مالکیت صنعتی در کشورهای

در حال توسعه

- بهبود شرایط دست‌یابی به فناوری خارجی اختراعات؛
- افزایش رقابت‌پذیری در تجارت بین‌المللی از طریق حمایت بهتر از نشان خدماتی و تجاری و استفاده بهینه از آنها در بازرگانی؛
- تسهیل دسترسی به اطلاعات فناوری در مدارک ثبت اختراعات و اشاعه‌ی آنها به کاربران بالقوه؛
- مساعدت در ایجاد، تجهیز و مدرنیزه نمودن ادارات مالکیت صنعتی این کشورها؛
- مشاوره‌ی حقوقی برای تهیه‌ی پیش‌نویس قوانین موردنیاز و ترجمه به زبان‌های دیگر.

برای نیل به امور فوق لازم است کشورهای در حال توسعه قوانین ملی خود را در مورد مالکیت صنعتی تنظیم نمایند و مؤسسات دولتی را در این زمینه تقویت نموده و به معاهدات بین‌المللی عمل نمایند. در این راه واپو خدمات مشاوره و آموزش،